

Bo Jacobsen. (2001). **Hvad er god forskning? Psykologiske og sociologiske perspektiver**, København: Hans Reitzels Forlag og

Bo Jacobsen, Mikkel Bo Madsen og Claude Vincent. (2001). **Danske forskningsmiljøer – En undersøgelse af universitetsforskningens aktuelle situation**. København: Hans Reitzels Forlag.

Anmeldt af *Torben Spanget Christensen*, Ph.d.-stipendiat, Dansk Institut for Gymnasiepædagogik, Syddansk Universitet.

Begge bøger trækker på samme interview- og spørgeskemaundersøgelse af 250 danske forskere fra 12 forskellige forskningsinstitutter. Den behandler spørgsmålet om, hvad god forskning er. Begge bøger former sig som kommenterede gennemgange af resultater fra undersøgelsen.

Bo Jacobsen koncentrerer sig i den første bog om resultater, som kan sige noget om, hvad god forskning er. Jacobsen diskuterer resultaterne i sammenhæng med både personlige og sociale faktorer af betydning for forskning. Han slår fast, at forskningskvalitet handler om soliditet, adskillelse af det særlige fra det almindelige, væsentlighed, nytænkning og originalitet, grundighed, stringens og dybde, undren og nysgerrighed.

Det er meget konkrete overvejelser over forskningens og forskernes vilkår, vi præsenteres for, og det er meget befriende og spændende, at bogen åbent diskuterer intuitionens markante betydning selv i logisk-matematiske videnskaber. Og det er forskernes egne ord, vi får! Ikke spekulative gæt. I den forstand lever bogen selv op til de strenge kriterier for god forskning nævnt ovenfor. Det gør den også i mange andre sammenhænge. Ud over spørgsmålet om, hvad forskning er, behandles forskeruddannelse (meget vigtig læsning for alle ph.d.'ere og vejledere!), forskningsmiljøets betydning og forskernes rolle i samfundet. På det personlige plan handler det – kort fortalt – om at forstå og acceptere, hvad forskning er, nemlig en kombination af analyse og intuition, hvor navnlig det sidste element iflg. Jacobsen har været noget underbetonet.

Personligt finder jeg del 2 og 3 i bogen, som handler om forskningen som en personlig aktivitet og forskningsmiljøerne mest interessant. Disse to faktorer ses som helt afgørende for, hvilken kvalitet og produktivitet forskningen kan levere. Jeg opfatter det som en ret dristig bog, fordi den går meget direkte til biddet med kontroversielle spørgsmål, som f.eks. sammenhængen mellem forskningsmiljø og produktivitet. Selv om den tilgrundliggende undersøgelse er behørigt anonymiseret, så vil alle med bare et nogenlunde kendskab til danske forskningsmiljøer vide nogenlunde, hvorhen brodden vender, når forskningsmiljøerne karakteriseres.

På det sociale felt er det især Jacobsens argumentation for, at ledelse – her forstået som institutledelse – skal styrkes, så princippet om, at der er tale om rotationsposter (af 2-3 års varighed), hvor

man nødtvunget må beskæftige sig med økonomi og administration, forlades til fordel for længere perioder (5-10 år), hvor ledelsesopgaven bliver at styrke det videnskabelige samarbejde.

Alle, der beskæftiger sig med videnskabeligt arbejde, vil have stort udbytte af at læse bogen. Den bør være obligatorisk læsning for alle ph.d.-studerende, idet den virker som en øjenåbner for forskningsverdenen. Bogen er meget velskrevet og letlæst.

I den anden bog sættes fokus på forskningsmiljøerne, og vi får selve undersøgelsen og dens resultater grundigt præsenteret. Og det er en meget tankevækkende og klog undersøgelse, der ikke går af vejen for det kontroversielle. F.eks. er spørgsmålet om, hvad gode forskningsmiljøer er, undersøgt. Og på grundlag af de undersøgte forskeres svar, fremkommer der en meget tydelig konklusion om, at et godt forskningsmiljø er et fagligt fællesskab, hvor kollegerne interesserer sig for hinandens forskning. Det er måske ikke i sig selv noget kontroversielt resultat, men når det kobles med den ret afslørende beskrivelse af de 12 forskningsmiljøer, der går forud, så bliver det pludselig meget konkret og måske kontroversielt. Der må i hvert fald være nogle forskningsmiljøer, der dukker sig.

Undersøgelsen har også beskæftiget sig med den politiske styring af forskningen i Danmark. og her dukker et andet kontroversielt forskningsresultat op. Forskerne er nemlig blevet spurgt, om Forskningsministeriets initiativer for tiden svarer til forskningens væsen. Og her svarer 60% (!!) af forskerne, både fra NAT, SAM og HUM, at det gør den i ringe grad eller slet ikke. Omkring 25% svarer delvis. Tilbage er der kun omkring 15% af forskerne, der kan svare i høj eller i nogen grad til spørgsmålet. Det må virkelig give politikerne stof til eftertanke.

Bogen har også opgørelser over, hvorledes tiden er fordelt mellem forskning, undervisning og administration. Det fremgår heraf, at det især er HUM, der bruger megen tid på undervisning og tilsvarende mindre på forskning.

Der er en tabel over sammenhængen mellem arbejdsglæde og oplevelsen af, om arbejdet bliver værdsat af samfundet. (Ikke overraskende viser det sig, at de, der er glade for deres arbejde, også føler, at det bliver værdsat). Der er en tabel, der viser, hvorledes forskerne opfatter deres forskningsfrihed. Her viser der sig en svag tendens til, at natur- og især mange samfundsvidenskabelige forskere oplever en stor frihed, kun 3% oplever ringe eller ingen frihed. Hos naturvidenskab er det 11% og hos humanisterne er det 14%. Bogen er fuld af mange andre spændende resultater.

Bogen er meget brugbar til at give et overblik over danske forskningsmiljøer og de problemstillinger, de står i. Den er velskrevet og let læst. Den er forsynet med to appendiks om undersøgelsens metode og dens statistiske bearbejdning.